

Finansministeriet snyder med tallene.

Af Cand.scient. pol. Steen Horster
Maj 2005

Finansministeriet har med finansministerens underskrift fremsendt svar på nogle spørgsmål om efterløn og ændring af pensionsalderen til finansudvalget.

Svarene har været beskrevet i Dagbladet Børsen mandag den 23. maj 2005, hvorfra flere andre medier har citeret resultaterne.

Børsen er ikke i tvivl om at svarene betyder, at en efterlønsreform vil kunne frigøre 22 mia. kr. på statens budget fra 2007 enten ved at efterlønnen afskaffes eller ved at pensionsalderen hæves med en måned om året frem til år 2100.

Tallene er forkerte og konklusionerne helt hen i vejret. Det ministeriet har udarbejdet er ren propaganda for skatteyder kroner - på grænsen af vildledning af Folketinget.

Neden for gennemgås tre af Finansministeriets svar.

Spørgsmål 19:

Kan ministeren oplyse råderummet ved fremover at hæve efterløns- og folke-pensionsalderen med henholdsvis én måned eller to måneder hvert år?

Svar på spørgsmål 19:

Råderummet skønnes med usikkerhed isoleret set øget med omkring 1½ pct. af BNP (svarende til ca. 22 mia. kr. i 2005-niveau), såfremt efterløns- og folkepensionsalderen øges gradvist med 1 måned om året fra og med 2007 frem til 2100. Forbedringen af de offentlige finanser vil optræde gradvist og på længere sigt.

Hvis efterløns- og folkepensionsalderen øges med 1 måned om året, øges tilbagetrækningsalderen med knap 3½ år frem til 2050, således at efterlønsalderen og pensionsalderen vil være hhv. knap 64½ og 69½ år i 2050. I 2050 kan beskæftigelsen anslås at stige med 130.000 personer, mens antallet af folkepensionister reduceres med 180.000 personer.

Når ministeriet beregner ”råderummet” er der tale om en slags gennemsnit – hvor man lægger alle udgifter og indtægter sammen år for år fra 2007 til 2100, derefter foretager man en regulering og tager et gennemsnit. Ministeriet fortæller ikke, at i år 2100 regnes med en pensionsalder på næsten 73 år.

Hvis man kunne se ministerietsbaggrundstal, ville man opdage, besparelsen vil vokse fra ½ mia. kr. det første år til 40-45 mia. kr. i år 2100.

Det giver i reguleret gennemsnit 22 mia. kr. pr år, men således at de første mange år vil besparelsen være væsentlig mindre og fra år 2050 væsentligt større.

Det er fuldstændigt tilfældigt, at ministeriet lader regnestykket køre til år 2100. Hvis ministeriet havde valgt kun at køre regnestykket til år 2050 vil rådighedsrummet være 10 mia. pr. år, og hvis

ministeriet ladet regnestykket køre i 12 år indtil pensionsalderen samlet var hævet med 1 år ville rådighedsrummet blive været 2-3 mia. kr. pr. år.

Når ministeriet kan nå frem til et årligt råderum på 22 mia. skyldes det alene, at der store besparelser efter år 2050 – når man ifølge eksemplet har hævet pensionsalderen til over 70 år.

Pengene er der ikke i dag og heller ikke om 10-20 år – så hvis nogen, som Børsen tror, at der kan laves skattelettelser for 22 mia. kr. årligt fra år 2007 – så skal det ske ved stifte gæld, der først tilbagebetales efter år 2050.

Det er fuldstændigt tilfældigt hvilket slut år, der vælges og resultaterne er lige så tilfældige.

Beregning af "råderum" - er en metode, der kan bruges over en overskuelig planperiode, hvor man er i stand til at flytte økonomiske midler mellem de enkelte år. Metoden er anvendelig til større enkeltstående projekter - og forudsætter en slutdato, der er inden for den tidshorisont, hvor man kan disponere "frit" over pengene.

I det offentlige kan metoden højst bruges til beregninger over 4-10 år. Bruger man metoden over længere forløb bliver resultaterne til nonsens - som i Finansministeriets beregning. Man kan ikke i praksis ikke flytte indtægter, man forventer at få om 20, 50 eller 100 år til forbrug i dag.

Vil man lave langtidsforudsigelse af effekterne af en efterløns- eller pensionsreform, må man lave en opgørelse år for år, som evt. illustreres grafisk, med en kurve over hvordan netto udgifter/indtægter udvikler sig over årene.

Det er usagligt og propaganda – på kanten af vildledning af Folketinget - når ministeriet giver det indtryk af, at der er 22. mia. kr. til rådighed fra år 2007.

Pressen har ikke været i tvivl om, at der kunne være 22. mia. kr. til skattelettelse fra år 2007 ved at hæve pensionsalderen med en måned om året. Ministeriet burde komme med en korrektion til pressens opfattelse, hvis man mener, at pressen har misforstået beregningerne.

Spørgsmål 17

Kan ministeren oplyse det finanspolitiske råderum, der ville opstå ved et stop for tilgangen til efterlønnen i 2006?

Svar på spørgsmål 17:

Råderummet skønnes med en vis usikkerhed isoleret set øget med op til 1½ pct. af BNP (svarende til ca. 22 mia. kr. i 2005-niveau), såfremt tilgangen til efterløn som et hypotetisk regneeksempel stopper i 2006.

I regneeksemplet vil efterlønnen være fuldt afviklet i 2010, og beskæftigelsen vil isoleret set øges med i størrelsesordenen 100.000 personer på langt sigt.

Det er bl.a. forudsat, at 20 pct. af dem, der ville have modtaget efterløn, i stedet overgår til førtidspension, og at 5 pct. ville trække sig tilbage for egne midler. Der er i beregningerne taget højde for nedsættelsen af pensionsalderen og anslåede virkninger af den seneste efterlønsreform. Der tages endvidere højde for virkningerne af tilbagebetaling af

allerede indbetalte efterlønsbidrag, som svarer til en engangsudgift på 25-30 mia. kr. (med en effekt på det beregnede råderum på ca. -0,05 pct. af BNP som følge af, at der er tale om en engangsudgift)

Når ministeriet beregner "råderummet" men der oplyses ikke, hvilket slutåret der bruges, men ud fra tallene kan beregnes, at det drejer sig om 25-30 år.

Når man når frem til 22. mia. kr. som råderum, betyder det, at der vil være år, hvor der er mindre i besparelse og år, hvor besparelsen er større – men gennemsnittet bliver ca. 22 mia. kr..

Det kan imidlertid ikke lade sig.

Facts om efterlønnen:

1)

Ifølge finansloven forventes udbetalt 24,9 mia. kr. (skattepligtige) i efterløn i år 2005. Der forventes ifølge finansloven indbetalt 5,9 mia. kr. i efterlønsbidrag, der dog giver et skattefradrag på ca. 2 mia. kr. Den reelle indbetaling er 3,9 mia. kr.

OECD, DA og finansministeriet regner med, at mellem 20- og 30 % af efterlønsmodtagerne alligevel ville skulle førtidspension eller lignende, hvis de ikke kunne få efterløn. Altså ca. ¼ af de 24,9 mia. kr. vil skulle udbetales under alle omstændigheder – svarende til godt 6 mia. kr.

Regnestykket bliver så, at der udbetales 24,9 mia. kr., hvorfra skal trækkes 3,9 mia. kr. og 6 mia. kr. Den reelle udgift for staten til efterlønnen er derfor i år 2005 maksimalt ca. 15 mia. kr., som er skattepligtige.

2)

Da den gældende efterlønsordning blev indført i 1999 tilmeldte 96 % af de 55-59-årige a-kassemedlemmer sig til ordningen. Det er denne gruppe, der i dag er gået på efterløn. Tilmeldingen til efterlønsordningen er kraftigt aftagende, så antallet, der vil kunne bruge ordningen i fremtiden, vil blive væsentlig mindre.

Af de nuværende 55-59-årige a-kassemedlemmer er kun 92 % tilmeldt ordningen og antallet af tilmeldte falder yderligere i de yngre aldersgrupper. I aldersgruppen 35-36-årige er kun 60 % tilmeldt ordningen. (hvis man ikke bliver tilmeldt ordningen på dette tidspunkt vil man aldrig kunne få efterløn). Samtidigt viser de senere års erfaring, at mange ophører med at betale efterlønsbidrag inden de når efterlønsalderen, så et rimeligt skøn er, at under 50 % af de nuværende a-kassemedlemmer på 35 og 36 år vil være berettiget til efterløn, når de fylder 60 år.

Der vil således over de kommende 25 år ske en halvering af antallet af personer, der har mulighed for at gå på efterløn.

3)

Incitamentet til at gå på efterløn bliver også mindre på grund af, at der er kommet den overenskomstsikrede arbejdsmarkedspension. Går man på efterløn som 60-årig vil der ske en reduktion i udbetalingen, når man har en arbejdsmarkedspension.

Endvidere gælder, at man mister indbetaling til arbejdsmarkedspensionen, og derfor resten af livet vil få en mindre pension, end hvis man arbejder et par år mere. Hvis der er job nok - som ældre kan få og bestride - vil antallet af personer, der vælger at gå på efterløn, falde drastisk. Tabet ved at gå tidligt på efterløn bliver væsentligt større i fremtiden, når arbejdsmarkedspensionen slår helt igennem.

Konklusion:

Det vil være over en halvering af udbetalingerne af efterløn og indbetaling af bidrag over de kommende 25 år.

Mens antallet, der som alternativ skulle have førtidspension, må være konstant – så udgiften til disse personer vil stadig være omkring 6 mia. kr.

Dvs. sige at de nuværende efterlønsudbetalingerne på 24,9 mia. kroner vil blive mere end halveret til omkring 12. mia. kr.

Indbetalingerne vil blive halveret til 3. mia. kr., hvor en mia. kroner er skattefordel, så staten reelt får 2. mia. kr. i indtægt.

Statens nettoudgifter om 30 år vil således maksimalt være 12. mia. kr. (skattepligtige) fratrukket 6 mia. kr. (skattepligtige) og 2 mia. kr. – i alt 4 mia. kr. Faldet skyldes alene det nuværende regelsæt og nedgangen i antallet af tilmeldte til efterlønsordningen.

Når der ikke tages højde for, at der betales skat af efterlønnen, vil statens maksimale udgifter falde fra 15 mia. kr. til 4 mia. kr. over de kommende 25-30 år.

Det er svært at se, hvordan Finansministeriet kan få det til et gennemsnit på 22 mia.kr. pr. år samtidigt med, der betales 25-30 mia. kr. tilbage i indbetalt efterlønsbidrag.

Beregningerne er simpelthen forkerte.

Spørgsmål 16:

Kan ministeren redegøre for, hvordan efterlønsordningen påvirker niveauet for BNP og beskæftigelse i Danmark?

Svar på spørgsmål 16:

På tværs af OECD-lande er der en tæt sammenhæng mellem beskæftigelsesgraden og erhvervsdeltagelsen. Også for de 60-64-årige, hvor erhvervsdeltagelsen i høj grad er bestemt af mulighederne for tilbagetrækning, er der en snæver sammenhæng mellem beskæftigelse og arbejdsudbud.

Det er derfor lagt til grund, at hovedparten af de personer, som modtager efterløn, alternativt ville have været i ordinær beskæftigelse. Det understøttes af, at ca. 70 pct. af de personer, der overgår til efterløn, kommer direkte fra beskæftigelse¹ – mens ca. 7 pct. af efterlønsmodtagerne vurderer deres eget helbred til at være dårligt, jf. Socialforskningsinstituttet².

Under forudsætning af at 20 pct. af dem, der i dag modtager efterløn i stedet var overgået til førtidspension³, og at 5 pct. havde valgt at trække sig tilbage for egne midler, ville beskæftigelsen skønsmæssigt have været i størrelsesordenen 100.000 personer højere i fravær af efterlønsordningen⁴. Løftet i beskæftigelsen ville alt andet lige have betydet et løft i niveauet for BNP på 4-5 pct.

Som forudsætning for de to beregninger i spørgsmål 17 og 19, har ministeriet ovennævnte påstand.

Der er tale om en af de økonomiske teorier, der er "bevist" ved at blive nævnt tilstrækkelig mange gange, så mange "økonomer" ukritisk tror det er rigtigt, at arbejdspladserne bare opstår af sig selv. Hvorfor opstod arbejdspladserne så ikke bare i 1980'erne, da arbejdsløsheden nåede et stykke over 10 %.

Påstanden kan heller ikke forklare, hvorfor nogle OECD lande har 10 % arbejdsløse, mens vi har 6 % og andre OECD lande kun 3 - 4 % arbejdsløshed.

Teorien har på lang sigt en vis vægt, men det skyldes, at andre parametre ændres betydeligt – f.eks. at lønniveauet falder i forhold til andre lande, på grund af, at frygten for arbejdsløshed bliver større.

Hvis vi bruger argumentet historisk, må vi konstatere, at indførelsen af efterlønnen i 1979 har en væsentlig betydning for det høje danske løn- og pensionsniveau. Ifølge argumentet vil lønniveauet og de offentlige pensioner (de reguleret i takt med lønudviklingen) i dag have været 10 % -15 % lave, hvis efterlønnen ikke var blevet indført. F. eks. vil folkepensionen være over 1000 kr. lavere og mindsteløn (2004 niveau) ikke 87 kr. men kun 77-79 kr.

Så enkelt er det nok ikke, og de 100.000 nye arbejdspladser, der primært skal komme i den private sektor, kommer heller ikke bare af, at man afskaffer efterlønnen eller hæver pensionsalderen. Erhvervsstruktur og udvikling – størrelsen og uddannelsen af arbejdsstyrken – lønniveauet – arbejdsløsheden - indgår i et samspil, og der er ingen det kan forudsige om det for Danmarks vedkommende vil svare til 6-8 eller 10 % arbejdsløshed, hvis der efter 5-10 år er sket en tilpasning efter en ændring i efterløns/pensionsforholdene.

Man skal være opmærksom på, at hvis der ikke opstår 100.000 arbejdspladser, falder Finansministeriet regnestykker også fra hinanden, fordi så stiger udgifterne til arbejdsløshedsunderstøttelse og kontanthjælp.

Finansministeriets beregninger er ikke saglige og holder ikke. Der er gået "Karl-smart" i ministeriet – går den, så går den – og det gælder mere om at påvirke offentligheden end fremlæge saglige beregninger, der har nogen relation til virkeligheden. Det er ikke folkestyret værdigt. Man bør kunne regne med saglighed i beregningerne fra de skattefinansierede ministerier.

Vil Folketingen nøjes med dette eller bør uafhængige folk indkaldes for at beregne så væsentlige ændringer og lave beregninger, hvor alle forudsætninger og beregningsmetoder lægges klart frem.